

О.І. ГРИЦЕНКО, канд. екон. наук

ОРГАНІЗАЦІЯ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ В КРЕДИТНИХ СПІЛКАХ

Стаття присвячена системному вивченню проблем удосконалення фінансового забезпечення підприємств. В роботі запропоновано механізм здійснення та відображення в обліку факторингових операцій кредитною спілкою

The station devoted to the system study of the problems of improvement of financial securing. In order to improve the payment discipline, the mechanism of invoice operations realization by a credit union has been introduced.

Постановка проблеми. Розвиток нових організаційних форм господарювання стримується обмеженим доступом до фінансових ресурсів, пов'язаним з перешкодами в отриманні кредитних ресурсів.

Разом з тим, сучасний стан розвитку економіки країни, що супроводжується тривалим спадом виробництва, інфляцією, падінням купівельної спроможності населення, платіжною кризою, високими відсотками за банківські кредити, призвів до втрати значної частини ресурсного потенціалу суб'єктів господарювання. Як наслідок, різко зменшилися обсяги діяльності, неефективно використовувалися виробничі потужності, зросла збитковість підприємств і витратомісткість в усіх галузях. Збитковість стала однією з причин подальшої втрати власного капіталу.

Відсутність власних коштів в обороті у більшості організацій і підприємств не дає можливості їм належно використовувати матеріально-технічну базу, найбільш повно задовольняти потреби населення в товарах та послугах.

Важливе значення в сучасних умовах господарювання має розвиток кредитної кооперації. А одним з напрямів подолання платіжної кризи багатьох підприємств, дефіциту власного оборотного капіталу може стати запровадження факторингових операцій кредитними спілками.

Аналіз останніх публікацій. Значний внесок у вирішення проблеми формування кооперативного сектора приділяється достатньо уваги в роботах вчених: П.І.Гайдуцького, В.І.Грушка, М.Я.Дем'яненка, В.Я. Амбросова, П.А.Лайка, П.М.Макаренка, М.Й.Маліка, В.Я.Месель-Веселяка, С.С.Осадця, П.Т.Саблука, Л.В. Романової, В.М.Алексійчука, К.І. Якуби, О.М.Шпичака, С.І.Юрій, В.В. Зіновчука, М.Ф.Кропивка та інших. Завдяки роботам цих вчених сформульовано підґрунтя для подальших наукових досліджень.

Проте відсутні фундаментальні наукові дослідження з питань організації факторингових операцій кредитними спілками, які б враховували реальний стан економіки та перспективи розвитку.

Метою даного дослідження є визначення перспектив розвитку кредитної кооперації через запровадження факторингових операцій.

Виклад основного матеріалу.

Кредитна спілка працює в інтересах своїх членів. Вона достовірно знає своїх позичальників і тому в основному укладаються договори поруки за оформлений кредит, який тут же, за бажанням позичальника, видається готівкою або ж проводяться безготівкові розрахунки.

Факторинг – це різновид кредитно-фінансової операції, який забезпечує не тільки оборотність вартості, але й такі важливі зовнішні умови як забезпечення підприємств необхідними ресурсами, надання виробникам інформації про стан і структуру попиту на їхню продукцію.

Основною послугою при факторингу є фінансування кредитною спілкою поставок товарів з відстрочкою платежу. Крім того, спілка здійснює контроль за своєчасністю оплати та облік дебіторської заборгованості. Другою послугою при факторингу є страхування ризиків, пов'язаних з постачанням товарів, зокрема ризику неотримання своєчасного платежу від покупця. Третя послуга – адміністративне управління дебіторською заборгованістю, яке передбачає контроль за своєчасною оплатою поставок покупцями.

В умовах функціонування кредитної спілки з'являються значні можливості для забезпечення підприємств товарно-матеріальними цінностями, які необхідні для проведення фінансово-господарської діяльності. При цьому з боку членів кредитної спілки відбувається контроль за здійснення тієї чи іншої господарської операції, адже в умовах факторингової угоди постачальник поступається спілці правом отримання платежів від платників за поставлені товари чи надані послуги.

Кредитна спілка у день отримання платіжних вимог оплачує їх постачальникові, а сама завершує розрахунки з покупцями. Механізм здійснення кредитною спілкою факторингових операцій поданий на рисунку 1.

Кредитна спілка, членами якої є населення, що проживає на даній території, працює в одному з підприємств та користується послугами цих підприємств залежно від потреб. Отже, члени кредитної спілки мають можливість визначити важливість і необхідність тієї чи іншої угоди, дати дозвіл на її здійснення і тільки після цього приступити до укладання факторингової угоди. Для підприємств дуже важливим є те, що надходження виторгу від реалізації продукції за виконані послуги не залежить від платоспроможності платників, терміну оборотності коштів у розрахунках та інших чинників.

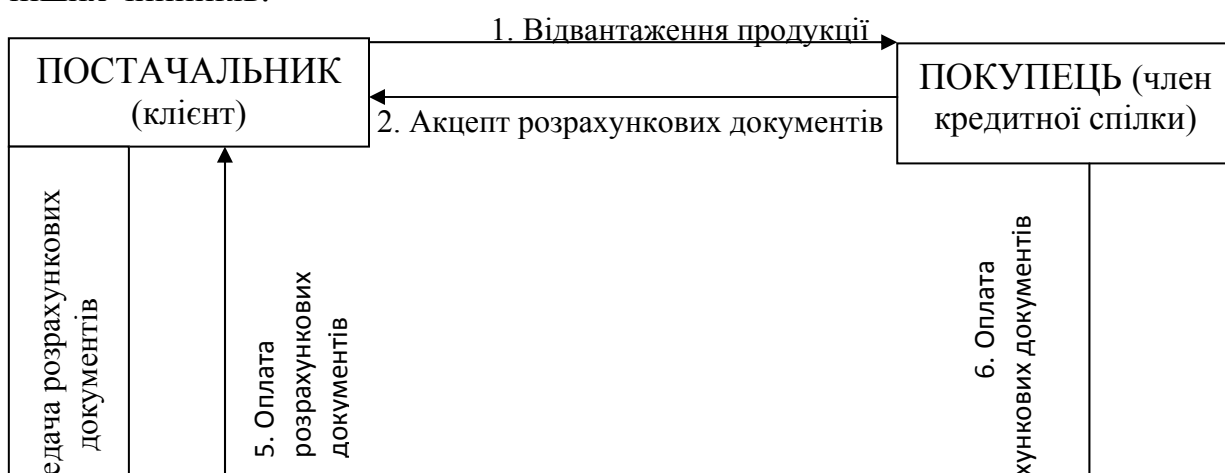

Рис. 1 - Схема здійснення кредитною спілкою факторингових операцій
Фінансування при факторингу має ряд переваг, серед яких слід в першу чергу зазначити такі:

- комплексну систему довготермінового фінансування організацій;
- автоматичне збільшення фінансування по мірі росту обсягу реалізації;
- відсутність обмежень по платежах від постачальників товарів.

Постачальник також має вигоди в умовах використання факторингу, а саме:

- отримання додаткового прибутку за рахунок збільшення обсягів реалізації в результаті отримання необхідного оборотного капіталу від спілки;
- економія коштів на операціях, пов'язаних з отриманням банківського кредиту.

Враховуючи, що офіційно затверджені методології обліку факторингових операцій нині не існують, нами запропоновано власне бачення такого обліку.

Щодо обліку придбаної дебіторської заборгованості, то її слід зараховувати не на рахунок 377, як це може видатися правильним з першого погляду, а на рахунок поточних фінансових інвестицій, тобто на рахунок 35. Причому незалежно від умов факторингу: з правом регресу він проводиться чи без нього. Відмінність лише в тому, що право регресу означає надання клієнтові кредиту, а факторинг без права регресу означає справжню купівлю у нього боргових прав. І в тому, і в іншому випадку факторинг означає здійснення фактором інвестицій з метою отримання інвестиційного прибутку - відсотка за факторингом. Порядок відображення в обліку факторингових операцій в кредитній спілці наведено в таблиці 1.

Фінансування в межах факторингу звільняє постачальника від проблеми дефіциту власного обігового капіталу, а покупцю надає можливість гарантовано отримувати від постачальника відстрочку платежу на термін, достатній для товарообігу.

Таблиця 1 - Облік факторингових операцій в кредитній спілці

№	Основні господарські операції	Дебет	Кредит
1	На суму перерахованих клієнту грошових коштів	35	311
2	На суму резерву (дисконту)	35	474

3	Відсотки за факторингом визнаються доходом звітного періоду	474	732
1-й варіант. При 100-відсотковому виконанні дебіторами своїх зобов'язань			
4	Погашення боргів дебіторами (поступово, в міру надходження грошей)	311	35
5	Нараховані доходи для отримання за послуги з ведення реєстру рахунків покупців клієнта	377	733

Продовження таблиці 1

№	Основні господарські операції	Дебет	Кредит
6	Рахунок за послуги ведення реєстру рахунків гаситься за рахунок коштів, що залишилися в резерві	474	377
7	Сума, що залишилася, нараховується до оплати клієнту	474	685
8	Залишок факторингової суми перераховується на рахунок клієнта	685	311
2-й варіант. При частковому погашенні дебіторами своїх зобов'язань			
1	Погашення боргів дебіторами (поступово, в міру надходження грошей)	311	35
2	Нараховані доходи для отримання за послуги ведення реєстру рахунків покупців клієнта	377	733
3	Рахунок за послуги ведення реєстра рахунків погашається за рахунок резерву	474	377
4	Сума не погашеної в строк заборгованості утримується з клієнта в порядку регресу. Утримання здійснюється за рахунок коштів клієнта, що залишилися в резерві	474	35
5	Сума, що залишилася, нараховується до оплати клієнту	474	685
6	Залишок факторингової суми перераховується на рахунок клієнта	685	311

Отже, як видно з прикладу, незалежно від типу укладеного факторингового договору фактор – кредитна спілка бере на себе обов'язки і великий ризик, пов'язаний із оплатою платіжних вимог покупцям. З метою удосконалення факторингу, мінімізацією кредитного ризику можна застосовувати деякі методи страхування кредитного ризику:

1. Визначення лімітів кредитування: для кожного клієнта визначається ліміт кредитування, причому кредитна спілка - фактор несе відповідальність за сумнівним боргам лише в його межах.

2. Визначення щомісячних лімітів відвантажень. Визначена сума, на яку в ході місяця може бути здійснено відвантаження одному клієнту. Якщо постачальник не перевищив ліміт, то він застрахував себе від ризику появи сумнівних боргів незалежно від підсумкової суми боргу клієнта.

3. Страхування по окремих угодах. Цей метод використовується в тому випадку, коли постачальник здійснює ряд окремих угод на великі суми, а не кілька поставок одним клієнтам. При цьому страхування кредиту здійснюється на всю суму кожного замовлення.

Крім цього, кредитна спілка має проаналізувати:

1. Відомості про якість продукції або послуг, наданих постачальнику.
2. Інформацію про платоспроможність покупців на продукцію підприємства - потенційного клієнту кредитної спілки.
3. Інформацію про склад та кількість платників.
4. Інформацію про якість боргових вимог, які кредитній спілці треба бути оплатити.
5. Частку боргових вимог, які недоцільно приймати на факторингове обслуговування.

Таке співтовариство має свої переваги, зокрема можливість швидко оформляти позики, застосовувати диференційовані ставки за користування позикою, можливість відстрочувати терміни погашення при необхідності.

Кредитну спілку можна вважати фінансовим посередником, який забезпечує фінансовий і соціальний захист своїх членів через залучення їхніх особистих заощаджень для взаємного кредитування. Завдяки запропонованим заходам, які пов'язані з організацією функціонування кредитних спілок, покращаються показники, що характеризують рівень життя населення, а саме: внутрішній валовий продукт на душу населення; реальні доходи населення; рівень оплати праці; соціальне розташування населення.

Висновки. Враховуючи все вище вказане, можна зробити висновок, що єдиний можливий шлях в поповненні власних обігових коштів у підприємств – прийняття участі в створенні кредитних спілок та використання їх фінансового потенціалу для забезпечення фінансово-господарської діяльності.

З метою зміцнення розрахунково – платіжної дисципліни підприємств запропоновано механізм здійснення та відображення в обліку факторингових операцій кредитною спілкою, що сприятиме використанню готівкових коштів за призначенням; формуватиме структуру попиту і пропозиції товарно-матеріальних цінностей та послуг. Застосування факторингових операцій слід розглядати як комплексну систему довгострокового фінансування організацій.

Summary

In order to enhance settlement and payment discipline of enterprises for implementation in the light of faktorinhovyh credit union operations, which will use cash for other purposes, will form the structure of demand and supply

inventory items and services in rural areas. Application factorinhovyh operations should be viewed as a complex system of long-term funding organizations.

Список літератури: 1. *Гриценко О.І.* Фінансові взаємовідносини кредитної та споживчої кооперації [Текст] . - Суми: Довкілля, 2004.– 67с. – ISBN 966-8078-28-4. 2. Про кредитні спілки: Закон України від 20 грудня 2001 р. № 2908-III, з останньою поправкою від 10.07.2003 № 1096-І5 // Урядовий кур'єр. – 2001. – 10 січня. – С. 6. 3. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг України: Закон України від 12 липня 2001 р., № 2664- III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з домашньої сторінки. 4. *Славова, Н.О.* Кредитні спілки: поняття, класифікація, загальна характеристика [Текст]/ *Н.О. Славова*// Вісник господарського судочинства. – 2007. – № 5. – С.147-150.

Надійшла до редколегії 24.11.10